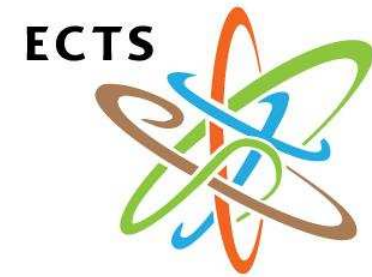

„Europos kreditų perkėlimo ir kaupimo sistemos nacionalinės koncepcijos parengimas: kreditų harmonizavimas ir mokymosi pasiekimais grindžiamų studijų programų metodikos kūrimas bei diegimas“

Visuomenės sveikatos studijų krypties programų rengimas, įgyvendinant Europos kreditų perkėlimo ir kaupimo sistemos (ECTS) koncepciją

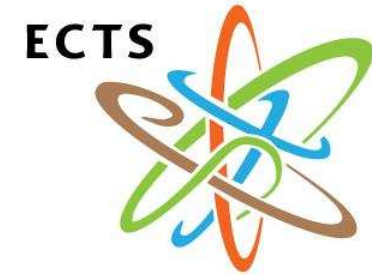
ECTS sistema

- ECTS – į besimokantį asmenį orientuota kreditų kaupimo ir perkėlimo sistema, grindžiama aiškiais studijų siekiniais ir mokymosi procesu („ECTS naudotojo vadovas“).

ECTS bruožai

- Į studentą orientuota sistema, pagrįsta studijų siekiniais (*learning outcomes*):
 - Studijų siekiniai yra teiginiai, ką studentas gebės *žinoti, suprati ir/ar pademonstruoti* pasibaigus studijų procesui.
- Studentų darbo krūvis apima visas mokymo(si) veiklas:
 - Studentų darbo krūvį sudaro laikas, būtinas suplanuotoms mokymo(si) veikloms atlikti, kad būtų pasiekti studijų siekiniai;
 - Studento darbo krūvis \neq kontaktinės valandos.

Profesinės veiklos tyrimo tikslai

- sudaryti studijų krypties kompetencijų žemėlapi;
- parengti į *visuomenės, rinkos ar individo poreikius orientuotos studijos* programos atnaujinimo gaires, kurios leidžia kurti *kompetencijomis* (ne studijų turiniu) *grįstas* studijų programas.

Profesinės veiklos tyrimo tikslai (2)

- Išsiaiškinti, kokie yra sudėtingos, įvairialypės, nuolat tobulėjančios ir sudėtingėjančios profesinės veiklos reikalavimai asmeniui, planuojančiam profesinę karjerą.
- Atsižvelgti ne tik į šiuolaikinius reikalavimus profesijai, bet ir prognozuoti profesijos raidą, kaip ji keisis ateityje.

Profesinio lauko tyrimo etapai

1. Tyrimo lauko identifikavimas.
2. Dokumentų analizė.
3. Kokybiniai interviu.
4. Darbdavių apklausa.
5. Fokusuotų diskusijų grupės su absolventais.

Apklauso tikslas

- sužinoti darbdavių nuomonę apie gebėjimus ir įgūdžius, kurie yra svarbūs sėkmingai visuomenės sveikatos specialisto karjerai.

Apklauso metodas

- Tyrimo metu naudotas tiesioginio interviu metodas, kurio metu respondentus apklausė ir klausimyną pildė apklausėjai ir interviu metodas panaudojant šiuolaikines technologijas – apklausa internetu.
- Pirmiausiai buvo tariamasi dėl interviuotojo atvykimo į įmonę/įstaigą, kurioje dirba respondentas, ir tik nesutikus, arba pačiam respondentui paprašius, buvo siunčiama elektroninė nuoroda į anketa.

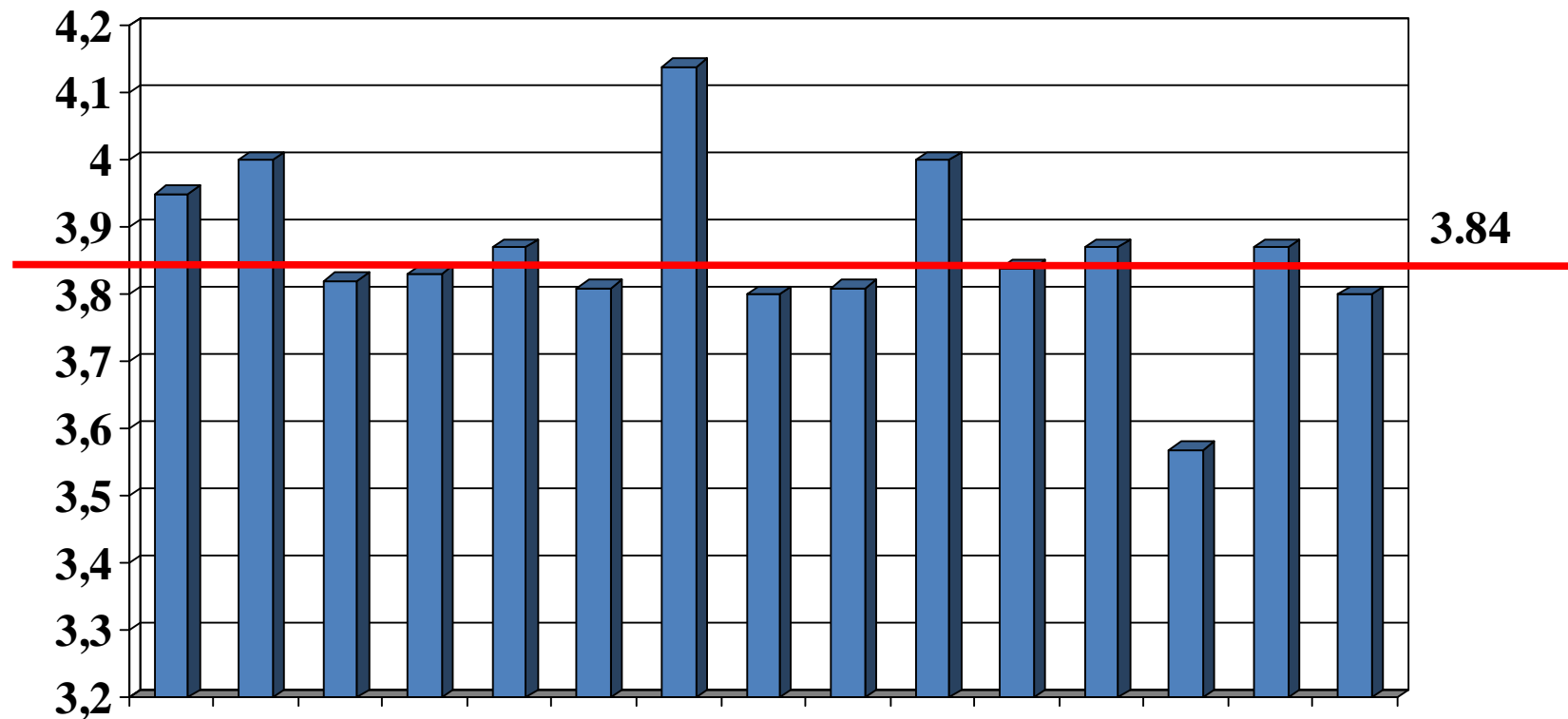
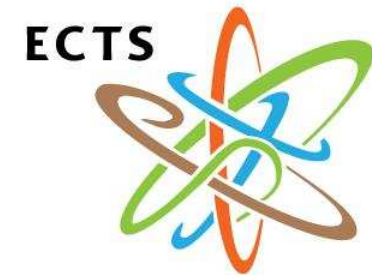
Apklausoje dalyvavo:

- įmonės/įstaigos, kuriose dirba darbuotojai, įgiję Visuomenės sveikatos bakalauro ar magistro laipsnius aukštosiose mokyklose ne anksčiau nei prieš 5 metus (t.y. 2005–2009 m. visuomenės sveikatos studijų krypties programų absolventai).

Imtis

- Tyrime dalyvavo **74** visuomenės sveikatos specialistų vadovai ar asmenys, turintys informacijos apie bendrąsias ir dalykines dirbančiojo kompetencijas.
- Tyrimo metu taip pat buvo apklausti **33** 2005-2009 metais visuomenės sveikatos studijas baigę ir pagal specialybę dirbantys visuomenės sveikatos specialistai.

Aukštojoje mokykloje įgyto pasirengimo darbui vertinimas pagal respondentų charakteristikas (darbdavių apklausa)

Skalė nuo 1 iki 5, kur 1 – “labai blogai”, 5 – “labai gerai”

Dalykinių gebėjimų ir įgūdžių svarbos profesinei veiklai ir lygmens, kuri darbuotojas turėjo pradėjęs dirbti, vertinimas (vidurkis)

Gebėjimo svarba darbuotojo profesinei veiklai

- **3,58** → • **Naudotis informacinėmis technologijomis visuomenės sveikatos kontekste**

- **5,52** → • **Taikyti profesinės etikos principus**

- **3,32** → • **Propaguoti sveiką gyvenseną, ugdyti visuomenės sveikatą**

Gebėjimo lygmuo, kuri darbuotojas turėjo pradėjęs dirbti

- ← • **3,42**

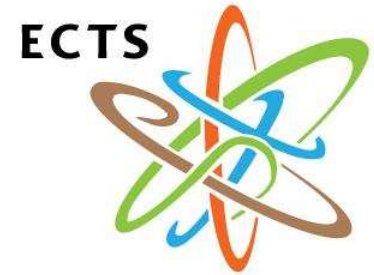
- ← • **3,06**

- ← • **3,32**

1 – visiškai nesvarbus, 2 – nesvarbus, 3 – svarbus, 4 – labai svarbus

1 – neturėjo, 2 – silpnas, 3 – vidutinis, 4 - stiprus

Pagrindiniai klausimai, aptarti fokusuotų diskusijų su absolventais metu:

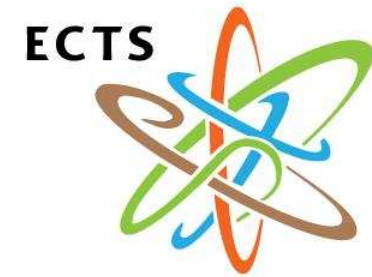

- pasirengimas darbui (kiek pasirengę jautėtės darbui, kai pradėjote dirbti?);
- darbdavių lūkesčiai absolventų atžvilgiu (į kokias kompetencijas kreipė dėmesį darbdaviai, kai priiminėjo į darbą? Kokių kompetencijų reikalauja darbdaviai iš naujai ateinančių darbuotojų? Ko tikisi darbdaviai iš naujų darbuotojų?);
- darbo vietoje įgyti įgūdžiai ir žinios (kokias žinias ir įgūdžius įgijote darbo vietoje? Jūsų manymu, ar būtų buvę geriau, jeigu šias žinias ir kompetencijas būtumėte įgiję kolegijoje? Ar įmanoma šias žinias ir įgūdžius įgyti kolegijoje, ar tai specializuotos kompetencijos, kurios gali ir turi būti įgyjamos tik darbo vietoje?)

Pagrindiniai klausimai, aptarti fokusuotų diskusijų su absolventais metu: (2)

- trūkstamos žinios ir įgūdžiai (kokių žinių ir įgūdžių pasigedote ar šiuo metu pasigendate atlikdami savo darbą?);
- pasiūlymai studijų atnaujinimui (kokių turite pasiūlymų, kaip galima būtų papildyti/patobulinti studijų programą, kurią Jūs esate baigę? Kokioms kompetencijoms, Jūsų nuomone, reikėtų skirti daugiau dėmesio?);
- dalykinių ir bendrųjų kompetencijų sąrašų aptarimas (kurios iš šių kompetencijų Jūsų darbe yra reikalingos, o kurios mažiau reikalingos? Ar jaučiatės įgiję kompetencijas, kurias pažymėjote kaip reikalingas, studijų metu? Ar pritariate darbdavių nuomonei, kad specialisto profesinei veiklai yra svarbiausios būtent tos kompetencijos, kurios patenka į pirmąjį dešimtuką?).

Kompetencijos, kurių tikisi darbdaviai priimdami į darbą

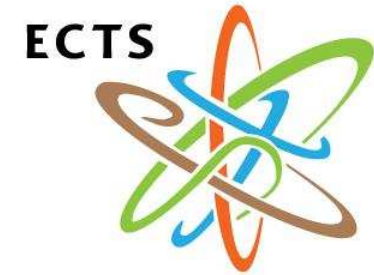
Profesiniai bakalaurai:

- Darbo patirties;
- Praktinių įgūdžių;
- Noro mokytis;
- Greito informacijos apdorojimo ir taikymo;
- Asmeninių savybių – kruopštumo, sąžiningumo, atsakomybės.

Magistrai:

- Magistro diplomo;
- Specifinių žinių;
- Užsienio kalbų žinių;
- Kompiuterinių programų taikymo žinių;
- Komandinio darbo įgūdžių.

Žinios ir įgūdžiai, kurių pasigendama darbo vietoje

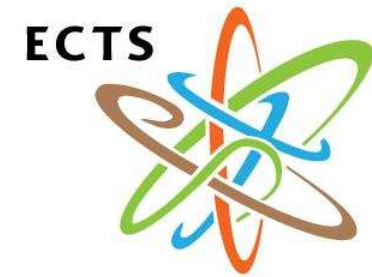
Profesiniai bakalaurai:

- Su konkrečios sveikatos priežiūros įstaigos veikla susijusios žinios ir įgūdžiai, nes studijų programa yra pakankamai plati, suteikianti kryptį tolimesniam profesiniam tobulėjimui.

Magistrai:

- Studijų programa “teigiamai” perpildyta, todėl suteikiamas platus universitetinis išsilavinimas (“nieko nepasigenda”).

Dalykinių kompetencijų sąrašo aptarimas

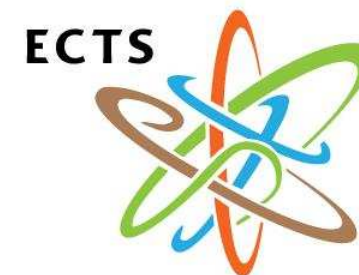
Profesiniai bakalaurai:

- naudotis informacinėmis technologijomis visuomenės sveikatos kontekste;
- paimti, priimti ir ženklinti ėminius, paruošti mėginius tyrimui, vertinti ėminių ir mėginių tinkamumą ištyrimui.

Magistrai:

- taikyti mokslinius ir įrodymais grįstos visuomenės sveikatos principus, įgūdžius, metodus ir žinias praktikoje;
- identifikuoti, išskirti ir analizuoti visuomenės ir individų sveikatos poreikius, problemas bei jas lemiančius veiksnius, vykdyti visuomenės sveikatos saugą.

Siūlymai tobulinti VS studijų programas

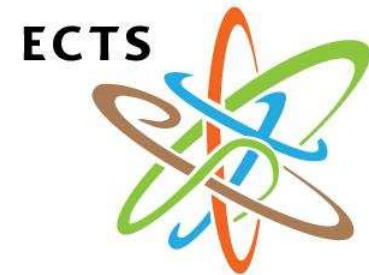
Profesiniai bakalaurai:

- ilginti studijų trukmę (pvz., nuo 3 iki 5 metų);
- studijų šakos pasirinkimą perkelti iš paskutiniojo pusmečio į, pvz., antrą kursą, taip studentai sugebėtų įsigilinti į pasirinktą studijų šaką;
- Didesnė psichologijos dalyko apimtis.

Magistrai:

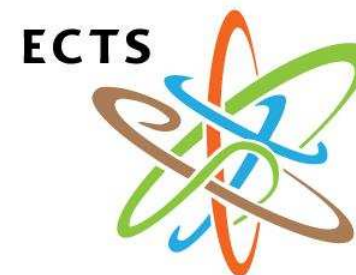
- „Vienose srityse mažiau, kitose daugiau žinojome, tačiau rezultate prisitaikėme“ .
- trūkstantį darbui informaciją galima susirasti ir gauti, tačiau „žmogus iš gatvės to paties darbo dirbti negalėtų“.
- magistras studijuojamas automatiškai, kaip „privalomas“ ir.....

Studijų programos komiteto vaidmuo

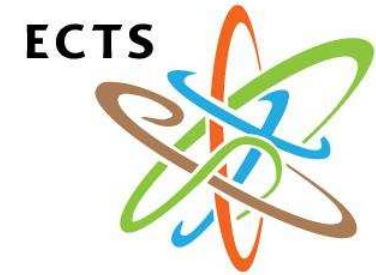
- Profesinio lauko tyrime dalyvaujantys suinteresuoti dalininkai gali pateikti šiek tiek skirtingą informaciją, todėl studijų programos komitetui būtina tai įvertinti, siekiant apibrėžti dalykines kompetencijas. Pvz.:
 - įstaigų vadovai, darbuotojai, kurie įvardinami kaip darbdaviai, įvertina ir pateikia specialistui būtinas dalykines kompetencijas, priklausomai nuo atstovaujamos veiklos srities. Jų požiūryje atsispindės esamos situacijos analizė, galiojančių teisės aktų analizė;
 - absolventų požiūrio vertinimas remsis studijų laikotarpiu įgytų kompetencijų ir realioje darbinėje aplinkoje būtinų kompetencijų palyginimu.

Studijų programos komiteto vaidmuo (2)

- Sveikatos priežiūra yra viešojo administravimo sritis. Politiką formuojančių asmenų apklausa leis įvardinti šios veiklos prioritetus valstybiniu lygmeniu ir leis apibrėžti prioritetų įgyvendinimui būtinas specialistų dalykines kompetencijas;
- akademinės bendruomenės nariai – *dėstytojai* – vertins specialisto dalykinių kompetencijų plėtrą, vadovaudamiesi moksliniais įrodymais grįsta praktika, modeliudami situacijas, kuria linkme gali plėtotis profesinės veiklos sritis, kintant visuomenės, rinkos poreikiams. *Studentų*, studijuojančių jau vykdomose studijų programose, požiūris leis vertinti vykdomų studijų programų struktūrą ir galimybes per studijų rezultatus siekti dalykinių kompetencijų.

Studijų programos formavimo algoritmas

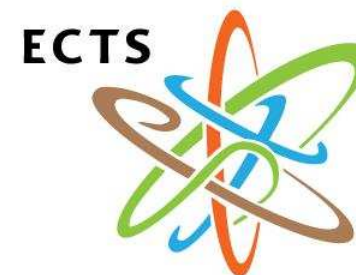

- Išgrynintų kompetencijų pagrindu formuluojamas *studijų tikslas/ai*, kuris turi būti siejamas su *studijų siekiniais*;
- Parenkamas *studijų turinys* ir numatoma jo *įgyvendinimo metodika / didaktika, vertinimo metodai*, vykdoma *įgyvendinimo stebėseną* ir *koregavimas*, padedantys studentui tapti kompetentingu specialistu, gebančiu sėkmingai funkcionuoti numatytoje profesinėje srityje.

Studijų programos tikslas/ai

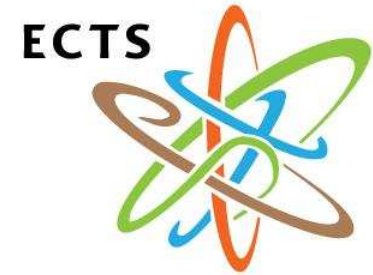
- Apibendrintas studijų programos paskirties ar ketinimų apibūdinimas;
- Atskleidžia , kokius specialistus ir kokiose veiklos srityse parengti yra skirta programa (gali būti išryškintas programos unikalumas);
- Atitinka studijų pakopą, kvalifikacijų lygį;
- Kompetencijų, studijų programos tikslo, rezultatų, studijų turinio, dalyko/modulio apimties kreditais, studijų metodų, vertinimo metodų validacija.

Studijų siekiniai (rezultatai) (angl. *Learning outcomes*)

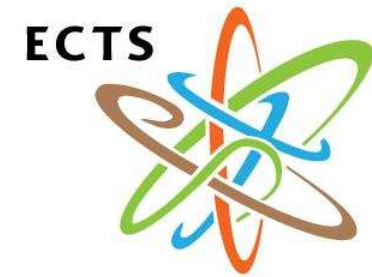
- „Tuning“ projekte sutartas būdas išreikšti studijų programos ar studijų dalyko tikslus (siekinys – tai įgyvendintas tikslas).
- Studijų siekiniai keičia studijų akcentus.
- Dėmesio centre – studentų mokymosi, studijavimo, ne dėstytojų veikla.
- Tai reiškia atsakomybės pasidalijimą. Aukštoji mokykla ir dėstytojai rūpinasi ištekliais, aplinka, pagalba studentui, kuris rūpinasi kaip efektyviau pasinaudoti teikiamomis mokymo(si) galimybėmis, resursais, aplinka.

Studijų siekiniai (rezultatai) (angl. *Learning outcomes*) (2)

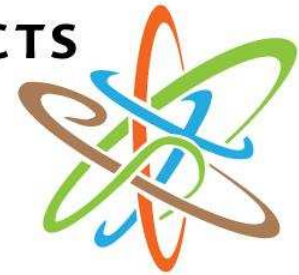
- Koks yra kompetencijos ir studijų siekinio tarpusavio santykis?
- Pagal sutartą „Tuning“ projekto apibrėžimą, *kompetencija* yra *žmogaus savybė*, tuo tarpu *studijų siekiniai* yra nustatomi institucijos.
- Todėl šiuo požiūriu *kompetencijos* ir *studijų siekiniai* yra vienos monetos dvi pusės, vadinasi jie gali būti vartojami sinonimiškai.

Studijų rezultatai (angl. *Learning outcomes*) (3)

- Kompetencijų ir studijų rezultatų sąryšio sudėtingumas priklauso ir nuo kompetencijos ugdymo trukmės, jos sudėtingumo.
- Vienos kompetencijos gali būti pakankamai išplėtotos jau pirmaisiais studijų aukštojoje mokykloje metais, kitos gali būti plėtojamose visuose aukštojo mokslo studijų pakopose.

“Dublino aprašai yra tik orientyras, padedantis vienai aukštojo mokslo sistemai geriau suprasti kitą”

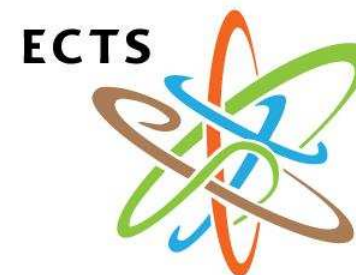

- orientuoti į studentą, t.y. jie aprašo, ką studentas privalėtų gebėti ir žinoti įgijęs atitinkamos pakopos kvalifikaciją, ir yra sukurti remiantis šių tipų mokymosi pasiekimų klasifikacija:
 - A – žinios ir supratimas;
 - B – žinių ir supratimo taikymas;
 - C – sprendimų priėmimas;
 - D – bendravimo įgūdžiai;
 - E – mokymosi įgūdžiai.

Studijų programos aprašas

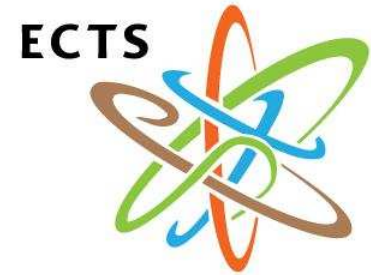
- Turėtų būti trumpas, aiškus, išryškinantis programos esminius bruožus;
- Turėtų informuoti skaitytoją apie programos formaliuosius aspektus ir pristatyti visą studijų programos koncepciją;
- TUNING ekspertai rekomenduoja esminę informaciją (be studijų programos plano, kuriame išvardyti visi studijų dalykai (moduliai) ir atskleistos jų sąsajos su kompetencijomis bei studijų siekiniais) sutalpinti į du A4 formato puslapius;

Studijų programos aprašo elementai

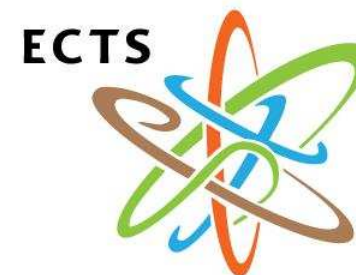
- Studijų programos pavadinimas - trumpas, aiškus, patrauklus ir atspindi studijų programos turinį;
- Kompetencijos ir programos studijų siekiniai - turi būti nurodytos *dalykinės ir bendrosios kompetencijos*, o taip pat jų sąsajos su studijų siekiniais;
- Į studentą orientuotų studijų principas - studijų programos turi būti konstruojamos pradedant nuo besimokančiajam reikalingų kompetencijų, kurias apibrėžia visuomenės ir asmeninio tobulėjimo poreikiai bei darbo rinka, o ne nuo dėstytojų galimybių ar studijų tradicijų;

Studijų programos aprašo elementai (2)

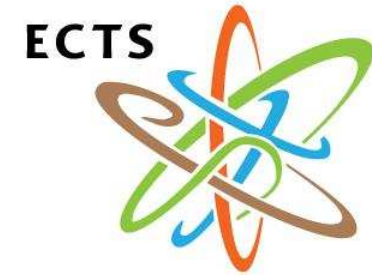
- Studijų siekiniai– tai teiginiai, nusakantys, ką studentas turi žinoti, suprasti ir gebėti padaryti, pasibaigus studijoms;
- Studijų programos tikslas – konkretus, aiškus (2-3 sakiniai), vengiant ilgų ir abstrakčių formuluočių, susistemintai įvardytos studentų įgyjamos kompetencijos ir jų profesinės veiklos galimybės;

Studijų programos aprašo elementai (3)

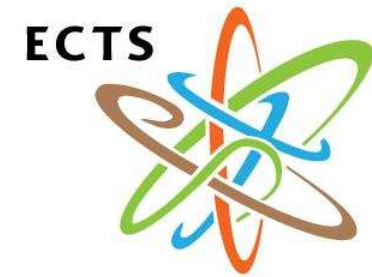
- Studijų programos profilis – tai trumpa programos charakteristika, aprašoma per studijų programos turinį, pobūdį ir jos skiriamuosius bruožus;
- Studijų programos turinys: dalykų (modulių) grupės;
- Studijų programos pobūdis - nurodoma, ar studijų programa yra taikomojo pobūdžio, labiau orientuota į praktinę veiklą, ar į mokslinius tyrimus, ar programa yra universalesnė, teikianti platų akademinį išsilavinimą, ar rengianti konkretaus siauresnio profilio specialistus, o gal derinanti abu aspektus;

Studijų programos aprašo elementai (4)

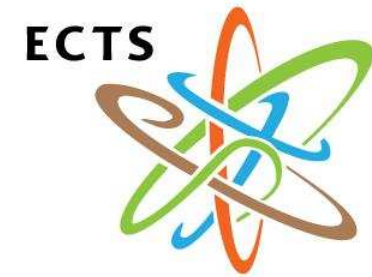
- Studijų programos skiriamieji bruožai - kuo aprašoma studijų programa skiriasi nuo kitų tos pačios krypties studijų programų, kuo ji ypatinga;
- Reikalavimai stojantiejiems ir ankstesnio mokymosi pripažinimo galimybės;
- Tolesnių studijų galimybės;
- Profesinės veiklos galimybės;

Studiju programos aprašo elementai (5)

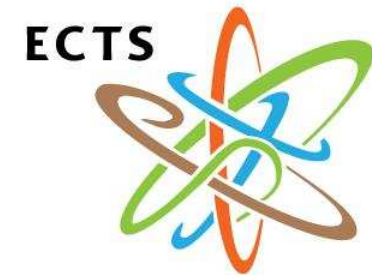
- Studijų metodai - studijų programai būdingiausi studijų metodai, pasirinkti atsižvelgus į ugdomas kompetencijas;
- Vertinimo metodai - nurodoma, sistema naudojama studentų pasiekimams vertinti (10 balų sistema), o tada išvardinami pagrindiniai vertinimo metodai.

Studijų programos aprašo elementai (6)

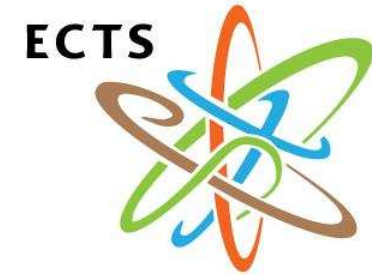
- Studijų programos valstybinis kodas;
- Aukštojo mokslo institucija (-os),
įgyvendinantis padalinys (-iai);
- Programos vykdymo kalba (-os);
- Studijų rūšis;
- Studijų pakopa;

Studijų programos aprašo elementai (7)

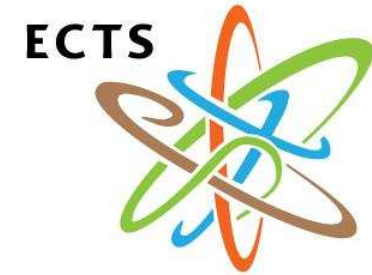
- Kvalifikacijos lygis pagal Lietuvos kvalifikacijų sandarą;
- Studijų forma (-os) ir trukmė metais;
- Studijų programos apimtis kreditais ir studento darbo krūvis - svarbu apibrėžti ir juos atitinkantį visą studento darbo krūvį, kurį sudaro kontaktinės valandos (dalyvavimas paskaitose, seminaruose, pratybose, konsultacijose, praktika ir t.t.) ir savarankiško darbo valandos (darbas bibliotekoje, namų darbų atlikimas, referato rašymas, pranešimo rengimas, pasirengimas egzaminui ir t.t.).

Studijų programos aprašo elementai (8)

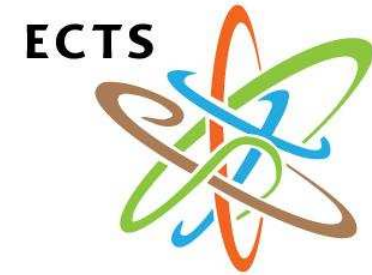
- Studijų sritis ir kryptis (šaka);
- Suteikiamas kvalifikacinis laipsnis ir (ar) profesinė kvalifikacija ;
- Studijų programos vadovas;
- Akredituojanti institucija ir akreditavimo terminas;
- Studijų programos planas: dalykų (modulių) sąsajos su kompetencijomis ir studijų siekiniais.

Dalyko aprašas

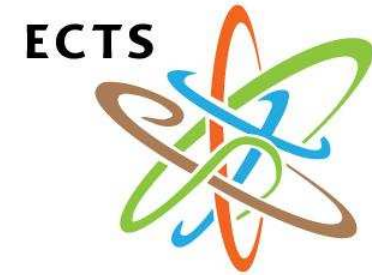
- informuoja skaitytoją (studentą, kitą dėstytoją, išorinį vertintoją ar kitą asmenį) apie esminius dalyko (modulio) formaliuosius atributus ir jo turinį;
- Gerai parengtas aprašas yra išsamus, bet aiškus ir funkcionalus.

Pagrindiniai klausimai, kuriuos turi išsikelti dėstytojas

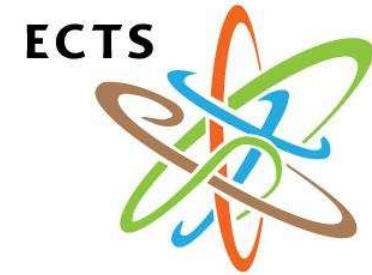
- Ko aš siekiu išmokyti – kokius *studijų siekinius* noriu, kad studentai pasiektų?
- Kokie turi būti *mokymo metodai* ir dalyko turinys, kuris padėtų tuos studijų siekinius pasiekti?
- Kokios turi būti *vertinimo užduotys ir kriterijai*, kurie parodys, kad studentas pasiekė tuos studijų siekinius?

Dalyko (modulio) aprašo elementai

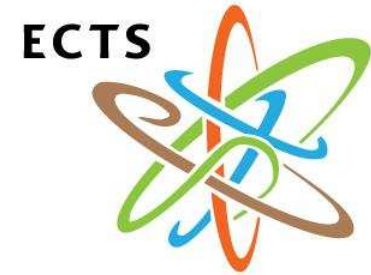
- Dalyko (modulio) pavadinimas;
- Dalyko (modulio) kodas;
- Dėstytojas (-ai);
- Dalyką (modulį) vykdančias padalinys;
- Pakopa;
- Dalyko (modulio) lygmuo;
- Dalyko (modulio) tipas (privalomasis, pasirenkamas);

Dalyko (modulio) aprašo elementai (3)

- Dalyko (modulio) tikslas - formuluojamas trumpai ir aiškiai, siejant jį su kompetencijomis (bendrosiomis ir dalykinėmis);
- Dalyko (modulio) studijų siekiniai – turi derėti su visos studijų programos siekiniais;
- Studijų metodai - pasirenkami atsižvelgus į iškeltą tikslą ir studijų siekinius;
- Vertinimo metodai - susiję su ugdomomis kompetencijomis ir joms ugdyti taikomais studijų metodais;
- Dalyko (modulio) turinys: teminis planas;

Dalyko (modulio) aprašo elementai (4)

- Dalyko (modulio) turinys: teminis planas;
- Privaloma literatūra – tai tie šaltiniai, kuriuos studentas privalo perskaityti, todėl jos apimtys yra ribojamos priklausomai nuo dalykui (moduliui) skirtų kreditų ir papildoma literatūra.

Studentų darbo krūvis

- Pagrindinė problema – per didelis studentų darbo krūvis;
- Kai studijų medžiagos kiekis yra didelis, studentas stengiasi išmokti minimumą, reikalingą egzaminui išlaikyti;
- Didelės apimtys trukdo studentui suprasti, kas yra svarbu, kas mažiau svarbu;
- Darbo krūvis formuoja studento mokymosi įgūdžius ir požiūrį į mokymąsi. Perkrautas studentas linkęs mokytis paviršutiniškai;
- Nepamatuotas darbo krūvis dažniausiai tampa laikino ar ilgalaikio studijų nutraukimo priežastimi.

Studento darbo krūvis (2)

- „Neadekvatus krūvis“ sukelia sunkumus, nepasitenkinimą, stresą;
- Perkrauti studentai mano, kad per didelį krūvį sąlygoja per didelis kontaktinių valandų skaičius;
- Studentai krūvio sumažinimui naudoja ekstremalų būdą – įvairaus tipo apgaudinėjimą. „Efektyvus energiją tausojantis mokymasis“ – plagiavimas, kopijavimas ir pan. – perduodamas iš kartos į kartą;
- Per didelį studento apkrovimą sąlygoja netolygus darbo krūvio paskirstymas darbo savaitės eigoje - „įtemptas tvarkaraštis.“

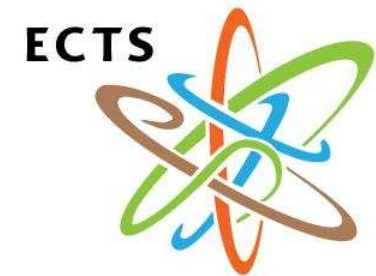
Studento darbo krūvis (3)

- Mokymasis susideda iš mąstymo, rašymo, skaitymo, užduočių sprendimo. Jis taip pat apima bendradarbiavimą ir bendravimą su kitais studentais ir dėstytojais;
- Būtinai laikas minties progresavimui – mąstymui, kurio metu naujos žinios susiejamos su tai, kas žinoma iš anksčiau;
- Jeigu studentas gauna užduotį ir negauna laiko jai atlikti, absurdiška kalbėti apie mokymą ir mokymąsi.

Studento darbo krūvio planavimas

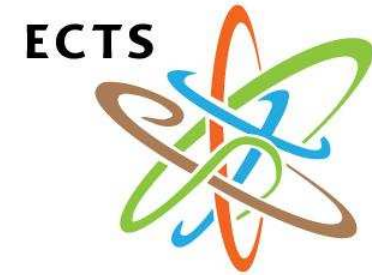
- Darbo krūvio nustatymas yra visada hipotetinis ir patikrinamas tik per patirtį;
- Darbo krūvį veikiantys veiksniai:
 - Vidiniai: motyvacija, išankstinių žinių kiekis ir jų kokybė, sveikatos būklė, kt.
 - Išoriniai: dalyko/modulio sudėtingumas, dėstymo/konsultacijų kokybė, mokymosi aplinka, mokymo būdai, studijų rezultatai, socialiniai veiksniai (šeima, darbas, gyvenimo sąlygos), kt.

Studento darbo krūvio planavimas (3)

- Dėstytojai, programų rengėjai studentų darbo krūvio apimtį gali suvokti labai skirtingai, palyginus su studentais;
- Studento nuomonė turi būti svarbesnė už daugelį objektyvių rodiklių;
- Klausimynai:
 - Dėstytojams;
 - Studentams (pildomas dalyko studijų eigoje ir pabaigus dalyką).

Padėkime studentams valdyti jų darbo krūvį

- Tinkamai išdėstykite ir palaipsniui „sunkinkime“ vertinimo užduotis;
- Planuokime reguliarius smulkesnius atsiskaitymus, kurie teikia studentams grįžtamąjį ryšį apie jų tobulėjimą ir leidžia palaipsniui siekti studijų siekinių;
- Palengvinkime priėjimą prie studijų išteklių, kad studentai galėtų jais pasinaudoti savo laiku.

AČIŪ už dėmesį!